

MANUALS DELS VICARIS (IV) (1)

Continuem la transcripció d'algunes de les actes incloses al Manual del Vicari Dr. Joan Baptista Falguera (1765-1771) (2).

La primera és la certificació de la mort d'un mariner mataroní, tripulant de la barca Mare de Déu dels Desamparats i Sant Pau, a Almeria, l'any 1766. Creiem que tot el que fa referència a la gent de mar mataronina, pescadors i mariners, és particularment important de cara a establir i documentar les seves actuacions.

També són interessants les actes referents a Gaspar Mandri, comerciant de Mataró. Sembla que, com a garantia de la venda d'unes cases a baix a mar i al carrer de sant Joan, pel perill que hi havia que el mar afectés o enderroqués les cases, van quedar afectats els béns de la família Mandri, que va plantejar un plet per alliberar-se del compromís. Un certificat mèdic acredita també l'estat de salut de Gaspar Mandri, i desaconsella la seva peregrinació

a Roma, encara que no sabem el perquè d'aquesta peregrinació; un dels metges que el signa és Francesc Tor, pare de l'escultor també anomenat Francesc Tor, que habitava la casa que avui és estatge del Museu Arxiu.

Finalment, les darreres transcripcions ens parlen d'uns problemes de cerimonial sorgits entre els Administradors de la Minerva, arxiconfraria que tenia cura del culte del Santíssim Sagrament, i els regidors de l'Ajuntament de Mataró durant les processons del Corpus, de l'Octava de Corpus i de Sant Roc de l'any 1767.

Les transcripcions dels documents, com és habitual, segueixen l'ortografia original, tant en català, com en castellà, a excepció de lleugeres correccions per facilitar la comprensió, la incorporació de l'accentuació i la regularització de les lletres majúscules.

CERTIFICACIÓ DE LA MORT D'UN MARINER MATARONÍ, A ALMERIA

Manual del Vicari Joan Baptista Falguera (1765-1771)
19 de gener de 1767
Folis 4v i 5
Arxiu del Rector
MASMM. Dia 19 Janer 1767

Pau Marquès, de edat de 59 anys complerts, Patró de la Barca anomenada la Mare de Déu dels Desemparats y Sant Pau, y Jaume Crosas, escrivà de dita Barca, de edat 60 anys, han declarat mediant lo jurament que a Déu Nostre

Senyor y a los Sants quatre Evangelis han prestat, que tenint en dita Barca, per un dels mariners de ella, a Joan Baptista Codina, fill legítim i natural de Jaume Baptista Codina, brasser, y de Agnès Codina y Söler, difunts,

habitant y natural de la present ciutat de Mataró, li sobrevingué a dit Joan Baptista Codina una grave malaltia de la qual morí en la ciutat de Almaria, del regne de Granada, en Espanya. Lo que diuen saber.o per haver.lo vist mort en las quatre horas de la tarde del dia set de juliol del any prop passat de 1766, y haver.lo acompanyat en la sepultura en la mateixa ciutat, y parròquia de Sant Pere, lo que fonch fet en la ciutat de Mataró, die, mes y any

sobre referits, essents presents per testimonis lo Doctor Joseph Fexas, prebere y resident en la Parroquial Iglésia de Santa Maria de la present ciutat, y Anton Torner y Simon, acòlit, habitants en la present ciutat.

Ante me Doctorem Joannem Baptistam Falguera, presbiterum et vicarium Parrochialis Ecclesiae Beatae Mariae Civitatis Mataronis, Diocesis Barcinonis.

ACTES REFERENTS A GASPAR MANDRI (3)

Manual del Vicari Joan Baptista Falguera (1765-1771)
19 de gener de 1767
Foli 6
Arxiu del Rector
MASMM

En la ciutat de Mataró, Bisbat de Barcelona, als dinou dies del mes de Janer del any del Naixement del Senyor de mil setcents sexanta y set. Devant de mi lo Notari infrascrit han comparegut personalment Bonaventura Català y Mas, notari públic de Mataró, de edat que ha dit ser de 47 anys complerts, y Jordi Seguí, causídich, ciutadà de Mataró, de edat que ha dit ser de 41 anys complerts, y mediant lo jurament que han prestat en la sua ànima a Déu Nostre Senyor y als seus quatre Evangelis, sobre una senyal de la Creu, en forma de dret, en mà y poder de mi lo notari avall escrit, a petició de Gaspar Mandri, ciutadà de Mataró, han fet la declaració y testimoni de veritat següent:

Que dit Gaspar Mandri, a qui coneixen de vista y tracte familiar és pobre, que no posseheix bens alguns, y que viu *labori proprio et industria*, però que està ab la futura esperansa de la successió dels bens de sos predecessors, los quals bens (detrets los annuals càrrechs y las intrínsecas, justas y necessàries expensas per sa manutenció y conservació) annualment reddituan y justifcan a lo sumo lo corresponent a sinquanta escuts romans, y que los predits bens, per rahó de certa obligació fidejussòria contreta per un de sos predecessors, que actualment se litiga, estan exposats, y ab contingència de ser venuts per via de execució a efecte de acudir al pago de aquella.

I semblantment que Mariàngela Ferrés, donzella, filla de Pere Ferrés, ciutadà de Mataró, és pobre que no té bens alguns y que dit son pare, a lo sumo podrà dotarla de la quantitat de cent escuts romans, en consideració dels molts pochs, y quasi ninguns bens, que té dit son pare, y de altres fills deu dotar y legitimar.

Lo que diuen saber per constar.los y tenir plena notícia los declarants dels bens dels predecessors de dit Gaspar Mandri, del que estos annualment fructifcan y reddituan, com y també de las annuals obligacions y expensas intrínsecas, justas y necessarias per la manutenció y conservació de ells y semblant [...] per estar en la deguda forma informats dels pochs bens té dit Pere Ferrés, y que de ells, y per la dotació de dita Mariàngela merament pot detraurer.se la expressada quantitat de 100 escuts romans.

Y per ser públic y notori sò, lo sobre dit, en la dita ciutat de Mataró y entre sos moradors.

Y esta han dit ser la declaració, de la qual jo lo notari avall escrit, instat y requerit del dit Gaspar Mandri, he llevat lo present acte. Tot lo que fonch fet en la dita ciutat, die, mes y any sobre referits, a tot lo qual foren presents per testimonis los reverents Joseph Torner y Doctor Bonaventura Català, preberes, residents de la Iglésia Parroquial de Santa Maria de la ciutat de Mataró.

En poder de mi Doctor Joan Baptista Falguera, prebere, vicari y notari ordinari de Mataró.

Manual del Vicari Joan Baptista Falguera (1765-1771)

15 de juliol de 1767

Folis 7v i 8

Die decima quinta mensis julii, anno a Nativitate Domini millesimo septingentesimo sexagesimo septimo. Maratone, Diocesis Barchinonae.

Ante me, Doctorem Joannem Baptistam Falguera, presbiterum, vicarium Parrochialis Ecclesiae Beatae Mariae Civitatis Mataronis, Diocesis Barchinonensis, et eo nomine ordinaria auctoritate notarius publicus relatae civitatis, et coram testibus infrascripti, comparuerunt. Domini Franciscus Tor, medicinae doctor (4), et Petrus Manant, chirurgus, qui, medio juramento ad Deum optimum maximum more solito praestito et ad requisitionem infrascripti Gasparis Mandri, in hunc qui sequitur modum fecerunt declarationem.

Subscripti, ut medicus et chirurgus, in hac Mataronis Civitate domiciliati, attestamur fidemque facimus Gasparem Mandri, aetate triginta duorum annorum paulo plus minusve natus, constitutione solidorum elastica fluidorumque diathese lymphatico-biliosa donatum, habituali inflammatoriam anginam quae unguis ac laryngis ulcera cum imminente laborantis periculo sepius ac facillime transit laborare cui et solidorum constitutio et liquidorum dicta diathesis praecipue affectae partis connaturalis dispositio praedispositiva, tum temporis constitutio, et calida, et sicca, et humida, et pluviosa, tum exercitatio, ac peregrinatio, et reliqua, et corporis exercitationem, et animi commotionem nimiam ac violentam efficientia ac excitantia occasionaliter concurrunt.

Quare censemus in longa ad Romam peregrinatione praesertim incommodam ac in aeris praedicta tempestate et salutem et vitam dispensationem supplicantis periclitari.

Manual del Vicari Joan Baptista Falguera (1765-1771)

27 d'abril de 1768

Folis 14 v i 15

En la ciutat de Mataró, Bisbat de Barcelona, als vint y set de abril de mil set cents sexanta vuit.

Lo *Licenciado* Joan Baptista Balansó, matriculat de la present ciutat de Mataró, de edat, segons ha dit ser, de 64 anys, poch més o *menos*, y Esteve Guanyabens, de edat de 40 anys poch més o *menos*, també matriculat de la present ciutat, mediant lo jurament que han prestat a Déu Nostre Senyor, y a sos quatre Sants Evangelis sobre

Datum Matarone, 14 die julii anno Domini 1767.

Dr. Franciscus Tor

Petrus Manant, chirurgus.

De quibus omnibus supradictus Gaspar Mandri petit et requisivit publicum confici instrumentum. Quod fuit actum Matarone die, mense et anno supra relatis, presentibus pro testibus Reverentibus Doctoribus Sebastiano Riber et Michalle Vinyals, presbiteris Matarone residentibus, et dicti declarantes cogniti ante me notario infrascripto propriis manibus ut supra patet firmarunt.

Ante me, Doctorem Joannem Baptistam Falguera, presbiterum, notarium praedictum (5).

«Mataró, diòcesi de Barcelona, 15 de juliol de 1767.

Francesc Tor, doctor en medicina, i Pere Manaut, cirurgià, residents a Mataró, declaren davant de Joan Baptista Falguera, prevere, vicari de l'església parroquial de Santa Maria de Mataró, que actua com a notari públic de la ciutat, i requerits per Gaspar Mandri, que aquest, d'uns 32 anys, té una constitució de sòlids i de fluids elàstica i pateix diàtesi limfàtico-biliosa. Per això, habitualment té angina inflamàtoria, que li provoca molt sovint i fàcilment perill d'úlcers a la gola i a la laringe. Tant l'estat del temps, sigui càlid i sec, o humit i plujós, com l'exercici, viatges, moviment físic o emocions fortes, poden afectar-lo. Per això consideren que durant una peregrinació a Roma la salut i la vida del suplicant correrien perill».

una senyal de creu en forma de dret, en ma y poder del Notari avall escrit, y a instància del baix escrit, Doctor Jaume Aymerich y Costa, prebere, han fet la declaració y testimoni de veritat següent:

Que de las sinch casas y una botigueta que afrontan a solixent en lo mar, y altres dos casas junt ab son caragol, totas situadas en la present ciutat, en lo carrer anomenat de Sant Joan, y vora del mar (6), que vuy en dia posseheix

lo reverent Doctor Jaume Aymerich y Costa, prebere, per lo personat patrimoni que Joseph Aymerich y Costa, negociant de Mataró, son pare, li feu, uns anys ab altres se trau, y pot trauger de lloguer, pagat lo *Real Catastro* y si se offereix algun *remiendo* en ellas, la quantitat de noranta vuyt lliuras francas per lo *duenyo* de ellas.

Y així mateix que la obligació tenen contreta Joseph Mandri y Gaspar Mandri, comerciants de dita ciutat, pare y fill, y Joseph Baró, pagès de Sant Vicens de Llevaneras, per si venia lo cas de *alborotar*. se lo mar, y se.n portàs alguna o algunas de las casas que estan immediatas al mar (7), que per est motiu se presum se damnificaria a la obligació de la penció vitalícia contreta per dit Joseph Aymerich y Costa a favor de dit reverent senyor Doctor Jaume Aymerich y Costa, prebere, son fill, que es de setanta sinch lliuras annuals, en tot cas de avingudas de ayguas o *alborotació* de mar diuhen, y declaran que los

bens de dits pare y fill Mandri y los de Joseph Baró són més que bastants per assegurar la dita penció vitalícia al dit reverent Doctor Jaume Aymerich y Costa, prebere, de las setanta sinch lliuras annuals, tot lo que diuhen saber los declarants per tenir casa en lo mateix carrer, saber lo que de cada una se.n pot haurer de lloguer annualment per conèixer de tracte familiar als dits pare y fill Mandri y Joseph Baró, y saber sos bens en lo que consisteixen y, a més, per ser públich en esta ciutat. (10)

A lo que foren presents per testimonis Mariano Pannon, sastre, y Salvi Vinyals, fadrí sastre, tots habitants en Mataró.

Devant de mi Doctor Joan Baptista Falguera, prebere, vicari de la parroquial Iglésia de Santa Maria de la ciutat de Mataró, bisbat de Barcelona, y en dit nom per autoritat ordinària notari públich de Mataró.

QÜESTIONS DE CERIMONIAL A LES PROCESSIONS DE CORPUS I DE L'OCTAVA DE CORPUS DEL 1767.

Manual del Vicari Joan Baptista Falguera (1765-1771)

30 de juliol de 1767

Folis 8v i 9

Arxiu del Rector

MASMM

En la ciudad de Mataró, Obispado de Barcelona, a los treinta días del mes de julio de mil setecientos sesenta y siete.

A instancia de Don Rafel de Llanza y Derrocada, Narciso Riera, Jayme Gibert e Ignacio Jonullá, que me la interpusieron en calidad de Administradores de la cofradía del Santísimo Sacramento, fundada en la Iglesia Parroquial de Santa María de esta ciudad, de que soy notario por autoridad ordinaria y como otro de sus thenientes parecieron los presbíteros Doctor Sebastián Riber, Doctor Bonaventura Catalá y Carlos Pi, residentes de la misma iglesia, los quales, mediante juramento que en la forma sacerdotal prestaron a Dios Nuestro Señor en la devida prevención de derecho, por ante mi, hizieron la declaración siguiente:

Que en el día dies y ocho del inmediato junio, estando disponiéndose la processión, tuvieron alguna inteligencia, que el Señor Don Miguel de Irumberri y Balanza, que como a Corregidor y Governador de esta ciudad presidía su Ayuntamiento, ordenó que inmediatos al Gremial (8) fuessen los quatro Administradores de la

Cofradía del Santísimo Sacramento (9), que lo son los arriba nombrados Don Rafel de Llanza, Narciso Riera, Jayme Gibert e Ignacio Jonollá, previniendo que con los Cavalleros Regidores que le acompañavan y no estaban ocupados en el palio, serraria la retroguardia.

Que en el día veinte y cinco del mismo mes, que era el del de la octava del día del Señor, arreglándose la processión, los quatro Administradores antedichos ocuparon el mismo lugar que en la primera processión les havia señalado el Cavallero Governador, Presidente del Cabildo Seglar.

Que aunque en la primera processión no repararon que se opusiesse el Ayuntamiento, ni sus individuos, a la resolución de su Gefe, observaron en la segunda alguna repugnancia de los individuos Regidores en que se collocassen los Administradores del Santísimo Sacramento inmediatos al Gremial, y en el mismo lugar que se les señaló en la primera processión.

Que esta repugnancia la entendieron por la del Ayuntamiento, no por parte de los Administradores, pero mui lexos del scandalosso, no fue particularmente notable

en tanto que la repararon los Declarantes, porque el referido Doctor Riber era uno de los que componían el Gremial, y los citados Doctor Buenaventura Catalá y Carlos Pi dos de los quatro que llevaban el Tabernáculo (10). En tanto no fue alboroto, exceso, ni atentado, y mucho menos escándalo, ni haver visto con violencia separado por dichos Administradores el Cuerpo del Ayuntamiento, metiéndose dentro y arrimando, según se publicó, a dos individuos Regidores del mismo Ayuntamiento, en tanto que los mismos Administradores

no faltaron con el respeto debido al citado Cuerpo del Ayuntamiento, de forma que, aún de la misma clerecía, algunos no lo repararon, y esta es la razón de sciencia en que fundan su declaración.

Todo lo que fue hecho en la dicha Ciudad de Mataró y en los día, mes y año arriba dichos, siendo presentes por testigos Doctor Miguel Vinyals, presbítero, y Miguel Ferrer, de la familia del Reverendo Rector de Mataró.

Ante mi, Doctor Juan Baustista Falguera, presbítero, vicario y notario de la ciudad de Mataró. (11)

Manual del Vicari Joan Baptista Falguera (1765-1771)
17 d'agost de 1767
Folis 11v i 12

En la ciudad de Mataró, Obispado de Barcelona, a los diez y siete días del mes de agosto del año del Señor de mil setecientos sessenta y siete.

A instancia de Jorge Seguí que me la interpuso en calidad de procurador del Muy Ilustre Ayuntamiento de Regidores de la presente ciudad de Mataró, de que soy notario por autoridad ordinaria, y como otro de sus thenientes pareció el reverendo Doctor Benito Vilá, presbítero, Cura Párroco de la Iglesia Parroquial de Santa Maria de la presente ciudad, el qual, mediante el juramento que en la forma sacerdotal prestó a Dios Nuestro Señor en la devida prevención de Derecho, por ante mi hizo la declaración siguiente:

Que después que en el día del Corpus del actual y presente año, en la processión, ordenó el Muy Ilustre Governador y Corregidor de Mataró Don Miguel de Irumberri y Balansa, que la cerrase el Muy Ilustre Ayuntamiento y los Administradores de la Cofradía de la Minerva, que antes lo acostumbraban, se pusiesen inmediatos al palio, con sus ataxas (12), vió el Cura Párroco que obedecieron estos y supo que no representó lo contrario el Ayuntamiento, ni en dicho día, ni en los consecutivos, como se lo refirió al Declarante el mismo Cavallero Corregidor, pero que en el de la Octava del Señor, muy poco tiempo antes de empezar la Processión, en la qual no assistia el dicho Cavallero Governador, recibieron un recado los Administradores, del Muy Ilustre Ayuntamiento, por no ocupar el lugar que se les avía señalado, y viendo que no podían dexarle sin desayre de quien lo ordenó, no teniendo lugar de recurrir por la estrechez del tiempo, respondieron lo que executaron, y fue ocupar el mismo lugar sin más alteración que atenerla al Cavallero Governador Presidente del Ayuntamiento. Lo manifestaron después que sospechando alguna queixa por aquella acción, que se dezía si fue alboroto o escándalo, dirigieron carta a Don Jayme de Llança,

Decano, a fin que si bien le pareciesse la [...] y presentasse al Ayuntamiento; dezían en ella que lo referido lo executaron únicamente por corresponder atentos a su Corregidor, y que no era su ánimo ocupar lugar que fuesse del Ayuntamiento, ni otro que no les tocasse. Resolvió por esto dar conclusión a Don Salvador Serra, regidor, por averiguar con el Rector declarante, más positivamente, el ánimo de los Administradores de la Minerva, y pudo asegurar era el mismo que manifestaban en la carta, y que lo acreditarían el primer día en que hubiesse semejante función. Fue solemníssima la del día de Sant Roque que por voto de la ciudad devían asistir al officio los regidores y por Bula Pontificia hazerse processión con el Santíssimo (13); assistió el Alcalde Mayor con los regidores, pero no comparecieron los deputados al solemne acto, en el qual los mencionados Administradores cumplieron lo ofrecido, que fue del agrado y satisfacción del Ayuntamiento y edificación de los concurrentes, que todo lo ocurrido en el día de la Octava del Corpus no resultó alboroto, ni escándalo, exceso, atentado, ni violencia, pues el mismo declarante presenciava como cura aquel acto, nada devió, ni tuvo que hazer, porque la acción de ponerse en el lugar señalado por el Governador se portó con ayre y se dissimuló con prudencia, de suerte que la pudieron solamente entender los que estaban muy cerca del palio al empezar la processión, que se detuvo muy breve rato por la novedad referida y se continuó devota y tranquilamente.

Todo lo que por ocurrido en su presencia es la razón de sciencia en que funda su declaración. La que fue hecha en la dicha ciudad, día, mes y año arriba citados, siendo presentes por testigos Miguel Ferrer y Turibio Comas, los dos de la familia del mismo declarante.

Ante mi, Doctor Juan Bautista Falguera, presbítero, vicario y notario de la ciudad de Mataró.

NOTES.

1.- Les transcripcions de documentació inclosa als Manuals dels Vicaris s'inicien als FULLS/37 i continuen als FULLS/39 i FULLS/40.

2.- Als FULLS/40 es començà la transcripció d'algunes de les actes d'aquest Manual.

3.- No tenim cap dada de Gaspar Mandri, a excepció de les que figuren en el Manual.

4.- Francesc Tor, doctor en medicina, i Francesc Tor, fill seu, escultor, residien des de l'any 1746 al carrer de Beata Maria, a la casa que avui és estatge del Museu Arxiu. L'havien adquirida a l'encant públic per renúncia, o sigui, no acceptació d'herència, de Jordi Seguí, procurador, que també retrobem com a procurador de l'Ajuntament de la ciutat en les actes referents a la qüestió de la processó de Corpus de l'any 1767, que també publiquem.

Totes les dades del Mas Seguí han estat investigades per Joaquim Aguilar. Amb referència a la venda de les cases del Mas Seguí, vegeu FULLS/38, Documentació.

5.- El mateix manual conté una altra certificació idèntica quant al contingut, però signada pels doctors en Medicina Francesc Tor i Miquel Tunyí.

6.- Hem de suposar que són algunes de les cases, recentment enderrocades, de la part final del carrer de sant Joan. Per «caragol» hem d'entendre l'escala interior.

7.- La presumpció que el mar pugui emportar-se les cases fa pensar també que, aleshores, a diferència d'ara, hi havia molt poc espai, o molt poca platja, al final del carrer de sant Joan.

8.- El «gremial» és una peça de roba, de forma rectangular, generalment amb brodats, que portaven, agafada amb les mans, els tres sacerdots, prevere, diaca i sots-diaca, que presidien les processons, i que es situaven immediatament del tabernacle, motiu principal de tota processó.

A la processó de Corpus, i en totes les processons eucarístiques, el tabernacle incorporava la custòdia amb el Santíssim Sagrament. A la processó de les Santes, l'urna amb les relíquies. En altres processons la imatge del Sant o de la Mare de Déu titular.

El Museu Arxiu de Santa Maria conserva el «Gremial de les Santes», amb magnífics brodats modernistes. També conserva el tabernacle de les relíquies de les Santes, el de la Minerva (o del Santíssim Sagrament) i el del Roser, bellíssima peça barroca.

9.- L'Arxiconfraria del Santíssim Sagrament era denominada, com en moltes altres poblacions de Catalunya, de la Minerva, per estar agregada des del 1617, a l'arxiconfraria romana del Santíssim Sagrament, que tenia la seva seu en l'antic temple de Minerva.

Tenia cura del culte al Santíssim Sagrament i, per tant, tenia cura de la processó de Corpus.

Era regida per quatre Administradors que tenien especial protagonisme en tots els actes i, per tant, en les processons.

A més de la processó i actes litúrgics propis del dia de la festa, la Minerva organitzava també les celebracions i processons del cicle de Corpus, dintre l'octava o els vuit dies següents, concretament les Veredes, de cada barri o veïnat, i la processó de l'Octava.

També era encarregada de la celebració del Dijous Sant i, molt especialment, del «monument» que en aquest dia es muntava a l'església en homenatge al Santíssim Sagrament.

Els tercers diumenges de cada mes tenia celebracions pròpies, amb ofici i processó.

10.- El tabernacle a la processó del Corpus i en les altres processons eucarístiques incorporava la custòdia, amb el Santíssim Sagrament exposat (vegeu també la nota 18).

El portaven ordinàriament sis sacerdots.

11.- Als folis 9v i 10 del Manual, hi figura una altra acta, data 12 d'agost, amb el mateix contingut, però amb altres compareixents.

12.- L'atxa era un tipus especial de ciri per a processons. La seva llargada era aproximadament d'1,30 m i era formada per tres ciris normals soldats o units, formant una sola unitat.

Modernament, els Administradors utilitzaven blandons, ciris de la mateixa llargada que les atxes, però de gruix molt superior al del ciri normal.

13.- Sant Roc, conjuntament amb sant Sebastià i sant Cristòfol, era un dels sants invocats en cas de pesta.

Per un «vot de vila» del segle XVI, les festes dels tres Sants eren de precepte a Mataró, amb obligació de celebrar oficis religiosos i processó. El vot fou renovat el 1652, després d'haver cessat la pesta que havia assolat els mataronins.

Vegeu FERRER i CLARIANA, Lluís. *Santa Maria de Mataró. La parròquia, el temple*. Volum I. Mataró, 1968.

Transcripció i notes: M. S. i P.